

สถานการณ์คุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินสายหลัก และสายรอง ครั้งที่ 1
(เดือนพฤศจิกายน 2567)
สำนักงานสิ่งแวดล้อมและควบคุมมลพิษที่ 12 (อุบลราชธานี)

คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินสายหลัก

การติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินสายหลัก ครั้งที่ 1 (เดือนพฤศจิกายน 2567) ได้ดำเนินการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินที่มีการกำหนดประเภทแหล่งน้ำตามประกาศกรมควบคุมมลพิษ จำนวน 3 แหล่งน้ำ คือ แม่น้ำชี แม่น้ำมูล และลำน้ำเสียว รวม 17 จุดตรวจวัด และแหล่งน้ำผิวดินที่สำคัญ จำนวน 1 แหล่งน้ำ ได้แก่ แม่น้ำโขง จำนวน 4 จุดตรวจวัด (ตารางที่ 1) รวมจุดตรวจวัดทั้งสิ้น 21 จุดตรวจวัด จากการประเมินคุณภาพน้ำโดยรวม โดยใช้ค่าดัชนีคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน (Water Quality Index, WQI) พบว่า แม่น้ำมูลและลำน้ำเสียว มีคุณภาพน้ำโดยรวม อยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนแม่น้ำชีและแม่น้ำโขง มีคุณภาพน้ำโดยรวมอยู่ในเกณฑ์พอใช้ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 1 จำนวนจุดตรวจวัดในแหล่งน้ำผิวดินสายหลัก

ลุ่มน้ำหลัก (รหัสลุ่มน้ำ)	ชื่อลุ่มน้ำสาขาย่อย (รหัสลุ่มน้ำย่อย)	แม่น้ำ	จังหวัด	จำนวนจุดตรวจวัด	ประเภทแหล่งน้ำผิวดินตามประกาศ*
ลุ่มน้ำโขง ตะวันออกเฉียงเหนือ (03)	-	โขง	มุกดาหาร	1	-
	-	โขง	อำนาจเจริญ	1	-
	-		อุบลราชธานี	2	-
รวม	-	1	3	4	-
ลุ่มน้ำชี (04)	ลำน้ำชีตอนล่าง (0427)	ชี	อุบลราชธานี	2	3
			ยโสธร	2	
รวม	1	1	2	4	
ลุ่มน้ำมูล (05)	ลำเสียวใหญ่ส่วนที่ 3 (0531)	ลำเสียวใหญ่	ศรีสะเกษ	1	3
	ลำน้ำมูลตอนล่างส่วนที่ 1 (0549)	มูล	อุบลราชธานี	1	
	ลำน้ำมูลตอนล่างส่วนที่ 2 (0551)	มูล	อุบลราชธานี	1	
	ลำน้ำมูลตอนล่างส่วนที่ 3 (0553)	มูล	อุบลราชธานี	2	
	ลำน้ำมูลส่วนที่ 3/1 (0534)	มูล	ศรีสะเกษ	3	
	ลำน้ำมูลส่วนที่ 3/2 (0536)	มูล	ศรีสะเกษ	1	
	ลำน้ำมูลส่วนที่ 3/4 (0541)	มูล	อุบลราชธานี	1	
	ลำน้ำมูลส่วนที่ 3/5 (0545)	มูล	อุบลราชธานี	3	
รวม	8	2	2	13	
รวมทั้งหมด	9	4	5	21	

หมายเหตุ *ประเภทของแหล่งน้ำผิวดิน ตามประกาศคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2537) ออกตามความในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2535 แบ่งแหล่งน้ำผิวดินออกเป็น 5 ประเภท คือ แหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 1 ได้แก่ แหล่งน้ำที่คุณภาพน้ำมีสภาพตามธรรมชาติ โดยปราศจากน้ำทิ้งจากกิจกรรมทุกประเภท และสามารถเป็นประโยชน์เพื่อ (ก) การอุปโภคและบริโภคโดยไม่ต้องผ่านการฆ่าเชื้อโรคตามปกติ (ข) การขยายพันธุ์ตามธรรมชาติของสิ่งมีชีวิตระดับพื้นฐาน (ค) การอนุรักษ์ระบบนิเวศน์ของแหล่งน้ำ แหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 2 ได้แก่ แหล่งน้ำที่ได้รับน้ำทิ้งจากกิจกรรมบางประเภท และสามารถเป็นประโยชน์เพื่อ (ก) การอุปโภคและบริโภคโดยไม่ต้องผ่านการฆ่าเชื้อโรคตามปกติ และผ่านกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำทั่วไปก่อน (ข) การอนุรักษ์สัตว์น้ำ (ค) การประมง (ง) การว่ายน้ำและกีฬาทางน้ำ แหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 ได้แก่ แหล่งน้ำที่ได้รับน้ำทิ้งจากกิจกรรมบางประเภท และสามารถเป็นประโยชน์เพื่อ (ก) การอุปโภคและบริโภคโดยไม่ต้องผ่านการฆ่าเชื้อโรคตามปกติ และผ่านกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำทั่วไปก่อน (ข) การเกษตร แหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 4 ได้แก่ แหล่งน้ำที่ได้รับน้ำทิ้งจากกิจกรรมบางประเภท และสามารถเป็นประโยชน์เพื่อ (ก) การอุปโภคและบริโภคโดยไม่ต้องผ่านการฆ่าเชื้อโรคตามปกติ และผ่านกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำเป็นพิเศษก่อน (ข) การอุตสาหกรรม แหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 5 ได้แก่ แหล่งน้ำที่ได้รับน้ำทิ้งจากกิจกรรมบางประเภท และสามารถเป็นประโยชน์เพื่อการคมนาคม

ตารางที่ 2 คุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินสายหลัก

การตรวจวัด	เกณฑ์คุณภาพน้ำตามดัชนีคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน (ค่าเฉลี่ยคะแนน WQI)				
	ดีมาก (91-100)	ดี (71-90)	พอใช้ (61-70)	เสื่อมโทรม (31-60)	เสื่อมโทรมมาก (0-30)
ครั้งที่ 1 (เดือนพฤศจิกายน 2567)	-	แม่น้ำมูล ⁽⁸⁰⁾ ลำน้ำเสียว ⁽⁷⁵⁾	แม่น้ำชี ⁽⁶³⁾ แม่น้ำโขง ⁽⁶¹⁾	-	-

หมายเหตุ : ดัชนีคุณภาพน้ำผิวดิน (Water Quality Index : WQI) แสดงถึงสถานการณ์ของคุณภาพน้ำในภาพรวมโดยพิจารณาจากค่าคุณภาพน้ำ 5 พารามิเตอร์ ได้แก่ ออกซิเจนละลายน้ำ (DO) ความสกปรกในรูปของสารอินทรีย์ (BOD) แบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด (Total Coliform Bacteria :TCB) แบคทีเรียกลุ่มฟีคอลโคลิฟอร์ม (Fecal Coliform Bacteria :FCB) และแอมโมเนีย-ไนโตรเจน (NH₃-N) มีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 0 – 100 โดยจัดเกณฑ์คุณภาพน้ำเป็นดีมาก (คะแนน 91 – 100) ดี (คะแนน 71 – 90) พอใช้ (คะแนน 61 – 70) เสื่อมโทรม (คะแนน 31 – 60) และเสื่อมโทรมมาก (คะแนน 0 – 30)

คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินสายหลัก รายจังหวัด

จากการประเมินคุณภาพน้ำสายหลัก รายจังหวัด ในพื้นที่รับผิดชอบ 5 จังหวัด โดยใช้ดัชนีคุณภาพน้ำผิวดิน (WQI) พบว่า **จังหวัดมุกดาหาร** ตรวจวัด 1 แหล่งน้ำ คือ แม่น้ำโขง มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เกณฑ์พอใช้ **จังหวัดยโสธร** ตรวจวัด 1 แหล่งน้ำ คือ แม่น้ำชี มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้ **จังหวัดศรีสะเกษ** ตรวจวัด 2 แหล่งน้ำ คือ ลำน้ำเสียว และแม่น้ำมูล มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดีทั้ง 2 แหล่งน้ำ **จังหวัดอำนาจเจริญ** ตรวจวัด 1 แหล่งน้ำ คือ แม่น้ำโขง มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้ และ **จังหวัดอุบลราชธานี** ตรวจวัด 3 แหล่งน้ำ คือ แม่น้ำมูล มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์ดี แม่น้ำชี มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์พอใช้ และ แม่น้ำโขง มีคุณภาพน้ำอยู่ในเกณฑ์เสื่อมโทรม (ตารางที่ 3 ถึงตารางที่ 4 และ รูปที่ 1)

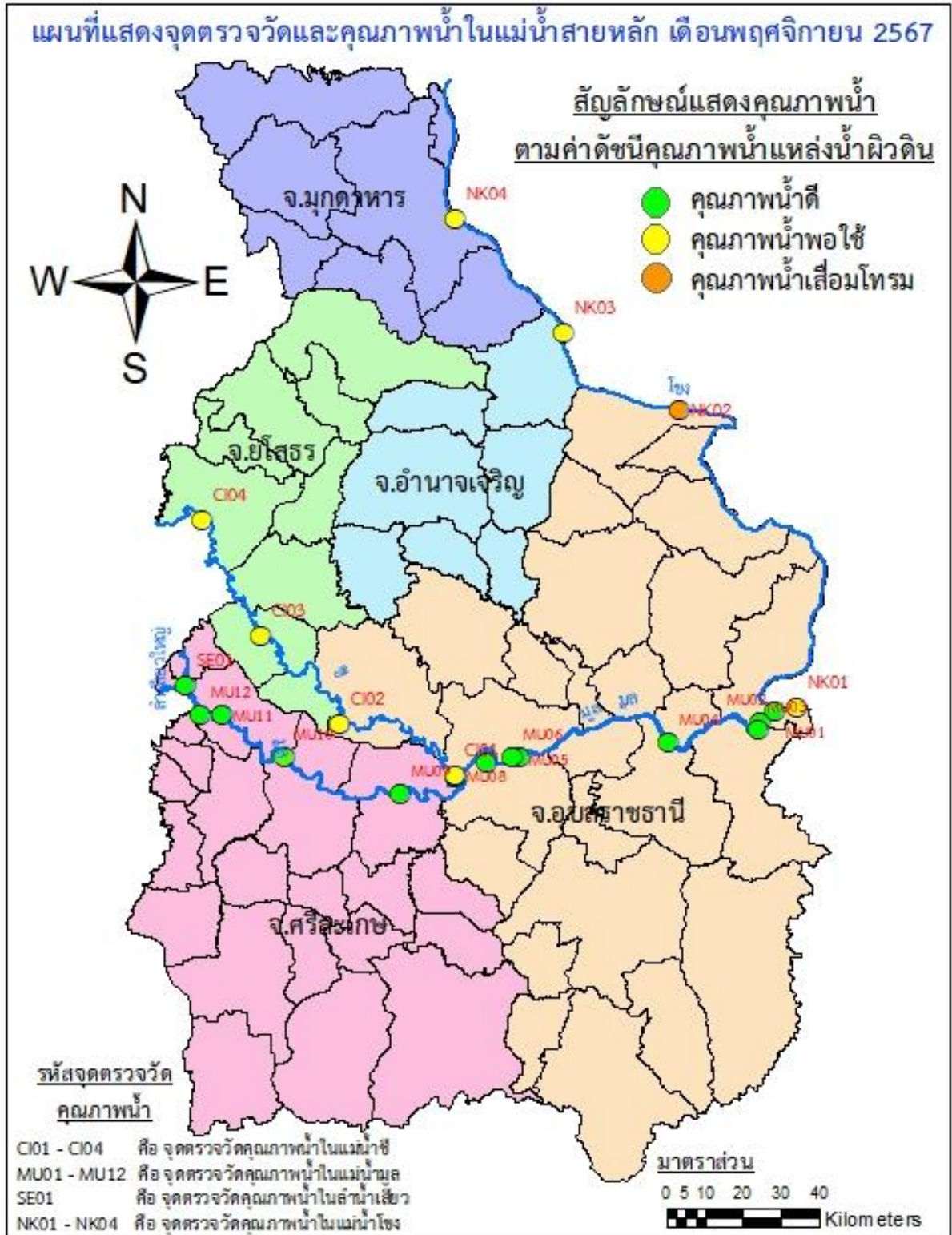
ตารางที่ 3 คุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินสายหลัก รายจังหวัด

จังหวัด	แหล่งน้ำ	จำนวนจุดตรวจวัด	ค่าเฉลี่ย WQI	คุณภาพน้ำ
มุกดาหาร	แม่น้ำโขง	1	63	พอใช้
ยโสธร	แม่น้ำชี	2	63	พอใช้
ศรีสะเกษ	ลำน้ำเสียว	1	75	ดี
	แม่น้ำมูล	4	80	ดี
อำนาจเจริญ	แม่น้ำโขง	1	64	พอใช้
อุบลราชธานี	แม่น้ำโขง	2	59	เสื่อมโทรม
	แม่น้ำมูล	8	81	ดี
	แม่น้ำชี	2	63	พอใช้

ตารางที่ 4 แสดงจุดตรวจวัดคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินสายหลัก และค่าดัชนีคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน (WQI) รายจุดตรวจวัด

แม่น้ำ	จังหวัด	สถานี	ที่ตั้ง	คุณภาพน้ำ (WQI)
แม่น้ำชี	อุบลราชธานี	CI01	บ้านจวนตะโนน ต.หนองบ่อ อ.เมือง	พอใช้ ⁽⁶⁴⁾
		CI02	สะพานบ้านธาตุน้อย ต.ธาตุน้อย อ.เขื่องใน	พอใช้ ⁽⁶¹⁾
	ยโสธร	CI03	สะพานบ้านฟ้าหยาด ต.ฟ้าหยาด อ.มหาชนะชัย	พอใช้ ⁽⁶²⁾
		CI04	สะพานบ้านบ่อสำราญ ต.สำราญ อ.เมือง	พอใช้ ⁽⁶³⁾
แม่น้ำมูล	อุบลราชธานี	MU01	บ้านท่าแพ ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม	ดี ⁽⁸⁶⁾
		MU02	ใต้เขื่อนปากมูลบ้านหัวเหว่ ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม	ดี ⁽⁸⁹⁾
		MU03	เหนือเขื่อนปากมูลบ้านหัวเหว่ ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม	ดี ⁽⁷⁷⁾
		MU04	สะพานข้ามแม่น้ำมูล ต.พิบูล อ.พิบูลมังสาหาร	ดี ⁽⁷⁴⁾
		MU05	สะพาน 100 ปี สมเด็จพระศรีนครินทร์ ต.โนเมือง อ.เมือง	ดี ⁽⁷⁷⁾
		MU06	สะพานเสรีประชาธิปไตย ต.โนเมือง อ.เมือง	ดี ⁽⁷³⁾

แม่น้ำ	จังหวัด	สถานี	ที่ตั้ง	คุณภาพน้ำ (WQI)
แม่น้ำมูล	อุบลราชธานี	MU07	หาดคูเดื่อบ้านคูเดื่อ ต.แจระแม อ.เมือง	ดี (85)
		MU08	แยกซี-มูลบ้านท่าขอนไ้ม่ยุง ต.บุงหวาย อ.วารินชำราบ	ดี (85)
	ศรีสะเกษ	MU09	สะพานบ้านเหมา ต.ละทาย อ.กันทรารมย์	ดี (87)
		MU10	สะพานบ้านแก้ง อ.ยางชุมน้อย	ดี (86)
		MU11	สะพาน (เขตเทศบาลตำบลเมืองคง) ต.เมืองคง อ.ราชีไศล	ดี (73)
		MU12	เขื่อนราชีไศล อ.ราชีไศล	ดี (73)
ลำน้ำเสียว	ศรีสะเกษ	SE01	สะพานเชื่อมบ้านหนองแห้ว-บ้านฝ้าง ต.หนองแค อ.ราชีไศล	ดี (75)
แม่น้ำโขง	อุบลราชธานี	NK01	โรงเรียนบ้านเงินบึก ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม	พอใช้ (63)
		NK02	ร้านอาหาร NAVY ต.นาแวง อ.เขมราฐ	เสื่อมโทรม (55)
	อำนาจเจริญ	NK03	ด้านหลังเทศบาลตำบลชานุมาน ต.ชานุมาน อ.ชานุมาน	พอใช้ (64)
	มุกดาหาร	NK04	บ้านบุงอุทัย ต.นาสีนวล อ.เมือง	พอใช้ (63)

รูปที่ 1 แผนที่แสดงจุดตรวจวัดและคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินสายหลัก ในพื้นที่รับผิดชอบ 5 จังหวัด ครั้งที่ 1 (เดือนพฤศจิกายน 2567)

คุณภาพน้ำรายแม่น้ำ

แม่น้ำชี

แม่น้ำชี กำหนดเป็นแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 สามารถใช้ประโยชน์ในการอุปโภคบริโภค โดยต้องผ่านการฆ่าเชื้อโรคตามปกติและผ่านกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำทั่วไปก่อนและการเกษตร

จากการตรวจวัดคุณภาพน้ำแม่น้ำชี ในพื้นที่จังหวัดยโสธรและจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 4 จุด พบว่า มีคุณภาพน้ำโดยรวมจากการประเมินโดยใช้ค่าดัชนีคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน (WQI) อยู่ในเกณฑ์พอใช้ (มีค่า WQI เฉลี่ย เท่ากับ 63 คะแนน) ผลการประเมินคุณภาพน้ำที่สำคัญรายพารามิเตอร์ โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 พบว่า

ค่าออกซิเจนละลายน้ำ (DO) มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 กำหนดค่าออกซิเจนละลายน้ำ ไม่ต่ำกว่า 4.0 มิลลิกรัมต่อลิตร ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำพบค่าออกซิเจนละลายน้ำ อยู่ในช่วง 6.3 – 6.6 มิลลิกรัมต่อลิตร เป็นไปตามมาตรฐานฯ ทุกจุด

ค่าความสกปรกในรูปของสารอินทรีย์ (BOD) มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 กำหนดค่าความสกปรกในรูปของสารอินทรีย์ ไม่เกินกว่า 2.0 มิลลิกรัมต่อลิตร ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำพบค่าความสกปรกในรูปของสารอินทรีย์ อยู่ในช่วง 3.2 – 3.5 มิลลิกรัมต่อลิตร ไม่เป็นไปตามมาตรฐานฯ ทุกจุด

แบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด (TCB) มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 กำหนดค่าแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด ไม่เกินกว่า 20,000 เอ็ม.พี.เอ็น. ต่อ 100 มิลลิลิตร ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำพบค่าแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด อยู่ในช่วง 270 – 330 เอ็ม.พี.เอ็น. ต่อ 100 มิลลิลิตร เป็นไปตามมาตรฐานฯ ทุกจุด

แบคทีเรียกลุ่มฟิคอลโคลิฟอร์ม (FCB) มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 กำหนดค่าแบคทีเรียกลุ่มฟิคอลโคลิฟอร์ม ไม่เกินกว่า 4,000 เอ็ม.พี.เอ็น. ต่อ 100 มิลลิลิตร ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำพบค่าแบคทีเรียกลุ่มฟิคอลโคลิฟอร์ม อยู่ในช่วง 80 – 110 เอ็ม.พี.เอ็น. ต่อ 100 มิลลิลิตร เป็นไปตามมาตรฐานฯ ทุกจุด

แอมโมเนียไนโตรเจน (NH₃-N) มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 กำหนดค่าแอมโมเนียไนโตรเจน ไม่เกินกว่า 0.5 มิลลิกรัมต่อลิตร ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำ พบค่าแอมโมเนียไนโตรเจน อยู่ในช่วง 0.16 – 0.28 มิลลิกรัมต่อลิตร เป็นไปตามมาตรฐานฯ ทุกจุด (ตารางที่ 5)

สำหรับโลหะหนักในพารามิเตอร์ที่ตรวจวัด พบว่ามีค่าเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน กำหนด (ตารางที่ 6)

ตารางที่ 5 คุณภาพน้ำแม่น้ำชี

แหล่งน้ำ	ค่าต่ำสุด-สูงสุด					บริเวณที่พบคุณภาพน้ำไม่เป็นไปตามมาตรฐาน คุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3
	ค่าร้อยละที่เป็นไปตามมาตรฐานแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 (จำนวนการตรวจวัดที่ได้มาตรฐาน/จำนวนการตรวจวัดทั้งหมด)					
	DO (mg/L)	BOD (mg/L)	TCB (MPN/100ml)	FCB (MPN/100ml)	NH ₃ -N (mg/L)	
แม่น้ำชี	6.3-6.6 100% (4/4)	3.2-3.5 0% (0/4)	270-330 100% (4/4)	80-110 100% (4/4)	0.16-0.28 100% (4/4)	- จุดตรวจวัด CI01 บ้านจานตะโนน ต.หนองบ่อ อ.เมือง จ.อุบลราชธานี (BOD 3.3 mg/L) - จุดตรวจวัด CI02 สะพานบ้านธาตุน้อย ต.ธาตุน้อย อ.เชียงใน จ.อุบลราชธานี (BOD 3.5 mg/L) - จุดตรวจวัด CI03 สะพานบ้านฟ้าหยาด ต.ฟ้าหยาด อ.มหาชนะชัย จ.ยโสธร (BOD 3.2 mg/L) - จุดตรวจวัด CI04 สะพานบ้านบ่อสำราญ ต.สำราญ อ.เมือง จ.ยโสธร (BOD 3.2 mg/L)
มาตรฐาน	≥4.0	≤2.0	≤20,000	≤4,000	≤0.50	

หมายเหตุ เปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3

ตารางที่ 6 ปริมาณโลหะหนักในแม่น้ำชี

พารามิเตอร์	ค่าต่ำสุด-สูงสุด (mg/L)	มาตรฐาน (mg/L)	บริเวณที่มีปัญหา
แคดเมียม (Cd)	ND	≤0.005 ^a , ≤0.05 ^b	-
โครเมียมเฮกซะวาเลนต์ (Cr ⁶⁺)	ND	≤0.05	-
โครเมียม (Cr)	ND	≤0.05 ^a	-
แมงกานีส (Mn)	<0.10 - 0.11	≤1	-
นิกเกิล (Ni)	ND	≤0.1	-
ตะกั่ว (Pb)	ND	≤0.05	-
สังกะสี (Zn)	<0.10	≤1	-
ทองแดง (Cu)	ND	≤0.1	-
ปรอท (Hg)	ND	≤0.002	-
สารหนู (As)	ND	≤0.01	-

- หมายเหตุ (1) ^a ค่ามาตรฐานของแคดเมียม ไม่เกิน 0.005 mg/L กรณีน้ำที่มีความกระด้างไม่เกิน 100 mg/L
 (2) ^b ค่ามาตรฐานของแคดเมียม ไม่เกิน 0.05 mg/L กรณีน้ำที่มีความกระด้างเกินกว่า 100 mg/L
 (3) ^a ค่ามาตรฐานของโครเมียมเฮกซะวาเลนต์ (Cr⁶⁺) แต่ผลการวิเคราะห์เป็น Total Cr ซึ่งรวมปริมาณ Cr ทั้งหมด
 (4) โครเมียมเฮกซะวาเลนต์ (Cr⁶⁺) สุ่มตรวจวัด 3 จุด คือ จุดตรวจวัด CI01, CI03 และ CI04
 (5) ปรอท (Hg) สุ่มตรวจวัด 2 จุด คือจุดตรวจวัด CI01 และ CI04
 (6) ND คือ Not Detected หมายถึง ตรวจแล้วไม่พบค่าหรือมีค่าต่ำกว่าที่เครื่องมือจะตรวจวัดได้

แม่น้ำมูล

แม่น้ำมูล กำหนดเป็นแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 สามารถใช้ประโยชน์ในการอุปโภคบริโภค โดยต้องผ่านการฆ่าเชื้อโรคตามปกติและผ่านกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำทั่วไปก่อนและการเกษตร

จากการตรวจวัดคุณภาพน้ำแม่น้ำมูล ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษและจังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 12 จุด พบว่า มีคุณภาพน้ำโดยรวมจากการประเมินโดยใช้ค่าดัชนีคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน (WQI) อยู่ในเกณฑ์ดี (มีค่า WQI เฉลี่ย เท่ากับ 80 คะแนน) ผลการประเมินคุณภาพน้ำที่สำคัญรายการพารามิเตอร์ โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 พบว่า

ค่าออกซิเจนละลายน้ำ (DO) มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 กำหนดค่าออกซิเจนละลายน้ำ ไม่ต่ำกว่า 4.0 มิลลิกรัมต่อลิตร ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำพบค่าออกซิเจนละลายน้ำ อยู่ในช่วง 5.2 – 7.2 มิลลิกรัมต่อลิตร เป็นไปตามมาตรฐานฯ ทุกจุด

ค่าความสกปรกในรูปของสารอินทรีย์ (BOD) มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 กำหนดค่าความสกปรกในรูปของสารอินทรีย์ ไม่เกินกว่า 2.0 มิลลิกรัมต่อลิตร ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำพบค่าความสกปรกในรูปของสารอินทรีย์ อยู่ในช่วง 0.2 – 0.4 มิลลิกรัมต่อลิตร เป็นไปตามมาตรฐานฯ ทุกจุด

แบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด (TCB) มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 กำหนดค่าแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด ไม่เกินกว่า 20,000 เอ็ม.พี.เอ็น. ต่อ 100 มิลลิลิตร ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำพบค่าแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด อยู่ในช่วง 1,300 – 2,780 เอ็ม.พี.เอ็น. ต่อ 100 มิลลิลิตร เป็นไปตามมาตรฐานฯ ทุกจุด

แบคทีเรียกลุ่มฟิคอลโคลิฟอร์ม (FCB) มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 กำหนดค่าแบคทีเรียกลุ่มฟิคอลโคลิฟอร์ม ไม่เกินกว่า 4,000 เอ็ม.พี.เอ็น. ต่อ 100 มิลลิลิตร ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำพบค่าแบคทีเรียกลุ่มฟิคอลโคลิฟอร์ม อยู่ในช่วง 80 – 220 เอ็ม.พี.เอ็น. ต่อ 100 มิลลิลิตร เป็นไปตามมาตรฐานฯ ทุกจุด

แอมโมเนียไนโตรเจน (NH₃-N) มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 กำหนดค่าแอมโมเนียไนโตรเจน ไม่เกินกว่า 0.5 มิลลิกรัมต่อลิตร ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำ พบค่าแอมโมเนียไนโตรเจน อยู่ในช่วง 0.16 – 0.31 มิลลิกรัมต่อลิตร เป็นไปตามมาตรฐานฯ ทุกจุด (ตารางที่ 7)

สำหรับโลหะหนักในพารามิเตอร์ที่ตรวจวัด พบว่ามีค่าเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน กำหนด (ตารางที่ 8)

ตารางที่ 7 คุณภาพน้ำแม่ น้ำมูล

แหล่งน้ำ	ค่าต่ำสุด-สูงสุด ค่าร้อยละที่เป็นไปตามมาตรฐานแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 (จำนวนการกรวดที่ได้มาตรฐาน/จำนวนการตรวจวัดทั้งหมด)					บริเวณที่พบคุณภาพน้ำไม่เป็นไปตามมาตรฐาน คุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3
	DO (mg/L)	BOD (mg/L)	TCB (MPN/100ml)	FCB (MPN/100ml)	NH ₃ -N (mg/L)	
แม่ น้ำมูล	5.2-7.2 100% (12/12)	0.2-0.4 100% (12/12)	1,300-2,780 100% (12/12)	80-220 100% (12/12)	0.16-0.31 100% (12/12)	-
มาตรฐาน	≥4.0	≤2.0	≤20,000	≤4,000	≤0.50	

หมายเหตุ เปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3

ตารางที่ 8 ปริมาณโลหะหนักในแม่ น้ำมูล

พารามิเตอร์	ค่าต่ำสุด-สูงสุด (mg/L)	มาตรฐาน (mg/L)	บริเวณที่มีปัญหา
แคดเมียม (Cd)	ND	≤0.005 ¹ , ≤0.05 ²	-
โครเมียม (Cr)	ND - <0.005	≤0.05 ¹	-
แมงกานีส (Mn)	<0.10 - 0.13	≤1	-
นิกเกิล (Ni)	ND	≤0.1	-
ตะกั่ว (Pb)	ND	≤0.05	-
สังกะสี (Zn)	<0.10	≤1	-
ทองแดง (Cu)	ND	≤0.1	-
ปรอท (Hg)	ND	≤0.002	-
สารหนู (As)	ND	≤0.01	-

- หมายเหตุ (1) ¹ ค่ามาตรฐานของแคดเมียม ไม่เกิน 0.005 mg/L กรณีน้ำที่มีความกระด้างไม่เกิน 100 mg/L
 (2) ² ค่ามาตรฐานของแคดเมียม ไม่เกิน 0.05 mg/L กรณีน้ำที่มีความกระด้างเกินกว่า 100 mg/L
 (3) ปรอท (Hg) สุ่มตรวจวัด 6 จุด คือ จุดตรวจวัด MU01, MU04, MU05, MU07, MU08 และ MU11
 (4) ¹ ค่ามาตรฐานของโครเมียมเฮกซะวาเลนต์ (Cr⁶⁺) แต่ผลการวิเคราะห์เป็น Total Cr ซึ่งรวมปริมาณ Cr ทั้งหมด
 (5) ND คือ Not Detected หมายถึง ตรวจแล้วไม่พบค่าหรือมีค่าต่ำกว่าที่เครื่องมือจะตรวจวัดได้

ลำน้ำเสียว

ลำน้ำเสียว กำหนดเป็นแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 2 สามารถใช้ประโยชน์ในการอุปโภค บริโภคโดยผ่านการฆ่าเชื้อโรคตามปกติและปรับปรุงคุณภาพน้ำทั่วไปก่อน การอนุรักษ์สัตว์น้ำ การประมง การว่ายน้ำและกีฬาทางน้ำ

จากการตรวจวัดคุณภาพน้ำในลำน้ำเสียว ในพื้นที่จังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 1 จุด พบว่า มีคุณภาพน้ำจากการประเมินโดยใช้ค่าดัชนีคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน (WQI) อยู่ในเกณฑ์ดี (มีค่า WQI เฉลี่ย เท่ากับ 75 คะแนน) ผลการประเมินคุณภาพน้ำที่สำคัญรายพารามิเตอร์ โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 2 พบว่า

ค่าออกซิเจนละลายน้ำ (DO) มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 2 กำหนดค่าออกซิเจนละลายน้ำ ไม่ต่ำกว่า 6.0 มิลลิกรัมต่อลิตร ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำพบค่าออกซิเจนละลายน้ำ เท่ากับ 6.0 มิลลิกรัมต่อลิตร เป็นไปตามมาตรฐานฯ กำหนด

ค่าความสกปรกในรูปของสารอินทรีย์ (BOD) มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 2 กำหนดค่าความสกปรกในรูปของสารอินทรีย์ ไม่เกินกว่า 1.5 มิลลิกรัมต่อลิตร ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำพบค่าความสกปรกในรูปของสารอินทรีย์ เท่ากับ 0.1 มิลลิกรัมต่อลิตร เป็นไปตามมาตรฐานฯ กำหนด

แบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด (TCB) มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 2 กำหนดค่าแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด ไม่เกินกว่า 5,000 เอ็ม.พี.เอ็น. ต่อ 100 มิลลิลิตร ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำพบค่าแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด เท่ากับ 2,210 เอ็ม.พี.เอ็น. ต่อ 100 มิลลิลิตร เป็นไปตามมาตรฐานฯ กำหนด

แบคทีเรียกลุ่มฟิคอลโคลิฟอร์ม (FCB) มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 2 กำหนดค่าแบคทีเรียกลุ่มฟิคอลโคลิฟอร์ม ไม่เกินกว่า 1,000 เอ็ม.พี.เอ็น. ต่อ 100 มิลลิลิตร ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำพบค่าแบคทีเรียกลุ่มฟิคอลโคลิฟอร์ม เท่ากับ 110 เอ็ม.พี.เอ็น. ต่อ 100 มิลลิลิตร เป็นไปตามมาตรฐานฯ กำหนด

แอมโมเนียไนโตรเจน (NH₃-N) มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 2 กำหนดค่าแอมโมเนียไนโตรเจน ไม่เกินกว่า 0.5 มิลลิกรัมต่อลิตร ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำ พบค่าแอมโมเนียไนโตรเจน เท่ากับ 0.25 มิลลิกรัมต่อลิตร เป็นไปตามมาตรฐานฯ กำหนด (ตารางที่ 9)

สำหรับโลหะหนักในพารามิเตอร์ที่ตรวจวัด พบว่ามีค่าเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินกำหนด (ตารางที่ 10)

ตารางที่ 9 คุณภาพน้ำลำน้ำเสียว

แหล่งน้ำ	ค่าต่ำสุด-สูงสุด ค่าร้อยละที่เป็นไปตามมาตรฐานแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 2 (จำนวนการการวัดที่ได้มาตรฐาน/จำนวนการตรวจวัดทั้งหมด)					บริเวณที่พบคุณภาพน้ำไม่เป็นไปตามมาตรฐาน คุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 2
	DO (mg/L)	BOD (mg/L)	TCB (MPN/100ml)	FCB (MPN/100ml)	NH ₃ -N (mg/L)	
ลำน้ำเสียว	6.0	0.1	2,210	110	0.25	-
มาตรฐาน	≥6.0	≤1.5	≤5,000	≤1,000	≤0.50	

หมายเหตุ เปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 2

ตารางที่ 10 ปริมาณโลหะหนักในลำน้ำเสียว

พารามิเตอร์	ค่าต่ำสุด-สูงสุด (mg/L)	มาตรฐาน (mg/L)	บริเวณที่มีปัญหา
แคดเมียม (Cd)	ND	≤0.005 ^a , ≤0.05 ^b	-
โครเมียม (Cr)	ND	≤0.05 ^a	-
แมงกานีส (Mn)	<	≤1	-
นิกเกิล (Ni)	ND	≤0.1	-
ตะกั่ว (Pb)	ND	≤0.05	-
สังกะสี (Zn)	<0.10	≤1	-
ทองแดง (Cu)	ND	≤0.1	-
ปรอท (Hg)	ND	≤0.002	-
สารหนู (As)	ND	≤0.01	-

- หมายเหตุ (1) ^a ค่ามาตรฐานของแคดเมียม ไม่เกิน 0.005 mg/L กรณีน้ำที่มีความกระด้างไม่เกิน 100 mg/L
 (2) ^b ค่ามาตรฐานของแคดเมียม ไม่เกิน 0.05 mg/L กรณีน้ำที่มีความกระด้างเกินกว่า 100 mg/L
 (3) ^a ค่ามาตรฐานของโครเมียมเฮกซะวาเลนต์ (Cr⁶⁺) แต่ผลการวิเคราะห์เป็น Total Cr ซึ่งรวมปริมาณ Cr ทั้งหมด
 (4) ND คือ Not Detected หมายถึง ตรวจแล้วไม่พบค่าหรือมีค่าต่ำกว่าที่เครื่องมือจะตรวจวัดได้

แม่น้ำโขง

แม่น้ำโขง ตรวจวัดในพื้นที่จังหวัดมุกดาหาร จังหวัดอำนาจเจริญ และจังหวัดอุบลราชธานี รวมจำนวน 4 จุด มีคุณภาพน้ำโดยรวมจากการประเมินโดยใช้ค่าดัชนีคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน (WQI) อยู่ในเกณฑ์พอใช้ (มีค่า WQI เฉลี่ย เท่ากับ 61 คะแนน) ผลการประเมินคุณภาพน้ำที่สำคัญรายพารามิเตอร์ โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 พบว่า

ค่าออกซิเจนละลายน้ำ (DO) มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 กำหนดค่าออกซิเจนละลายน้ำ ไม่ต่ำกว่า 4.0 มิลลิกรัมต่อลิตร ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำพบค่าออกซิเจนละลายน้ำ อยู่ในช่วง 6.8 – 7.2 มิลลิกรัมต่อลิตร เป็นไปตามมาตรฐานฯ ทุกจุด

ค่าความสกปรกในรูปของสารอินทรีย์ (BOD) มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 กำหนดค่าความสกปรกในรูปของสารอินทรีย์ ไม่เกินกว่า 2.0 มิลลิกรัมต่อลิตร ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำพบค่าความสกปรกในรูปของสารอินทรีย์ อยู่ในช่วง 3.0 – 4.1 มิลลิกรัมต่อลิตร ไม่เป็นไปตามมาตรฐานฯ ทุกจุด

แบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด (TCB) มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 กำหนดค่าแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด ไม่เกินกว่า 20,000 เอ็ม.พี.เอ็น. ต่อ 100 มิลลิลิตร ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำพบค่าแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด อยู่ในช่วง 490 – 700 เอ็ม.พี.เอ็น. ต่อ 100 มิลลิลิตร เป็นไปตามมาตรฐานฯ ทุกจุด

แบคทีเรียกลุ่มฟีคอลโคลิฟอร์ม (FCB) มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 กำหนดค่าแบคทีเรียกลุ่มฟีคอลโคลิฟอร์ม ไม่เกินกว่า 4,000 เอ็ม.พี.เอ็น. ต่อ 100 มิลลิลิตร ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำพบว่าทุกจุดตรวจวัดมีค่าแบคทีเรียกลุ่มฟีคอลโคลิฟอร์ม เท่ากับ 170 เอ็ม.พี.เอ็น. ต่อ 100 มิลลิลิตร และมีค่าเป็นไปตามมาตรฐานฯ ทุกจุด

แอมโมเนียไนโตรเจน (NH₃-N) มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 กำหนดค่าแอมโมเนียไนโตรเจน ไม่เกินกว่า 0.5 มิลลิกรัมต่อลิตร ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำ พบค่าแอมโมเนียไนโตรเจน อยู่ในช่วง 0.16 – 0.25 มิลลิกรัมต่อลิตร เป็นไปตามมาตรฐานฯ ทุกจุด (ตารางที่ 11)

สำหรับโลหะหนักในพารามิเตอร์ที่ตรวจวัดทุกจุด พบว่ามีค่าเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินกำหนด (ตารางที่ 12)

ตารางที่ 11 คุณภาพน้ำแม่น้ำโขง

แหล่งน้ำ	ค่าต่ำสุด-สูงสุด ค่าร้อยละที่เป็นไปตามมาตรฐานแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 (จำนวนการตรวจวัดที่ได้มาตรฐาน/จำนวนการตรวจวัดทั้งหมด)					บริเวณที่พบคุณภาพน้ำไม่เป็นไปตามมาตรฐาน คุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 2
	DO (mg/L)	BOD (mg/L)	TCB (MPN/100ml)	FCB (MPN/100ml)	NH ₃ -N (mg/L)	
แม่น้ำโขง	6.8-7.2 100% (4/4)	3.0-4.1 0% (0/4)	490-700 100% (4/4)	170 100% (4/4)	0.16-0.25 100% (4/4)	- จุดตรวจวัด NK01 โรงเรียนบ้านเวินบึก ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี (BOD 3.4 mg/L) - จุดตรวจวัด NK02 ร้านอาหาร NAVY ต.นาแก อ.เขมรราช จ.อุบลราชธานี (BOD 4.1 mg/L) - จุดตรวจวัด NK03 ด้านหลังเทศบาลตำบลขามเฒ่า ต.ขามเฒ่า อ.ขามเฒ่า จ.อำนาจเจริญ (BOD 3.0 mg/L) - จุดตรวจวัด NK04 บ้านบุ่งอุทัย ต.นาสีนวล อ.เมือง จ.อำนาจเจริญ (BOD 3.7 mg/L)
มาตรฐาน	≥4.0	≤2.0	≤20,000	≤4,000	≤0.50	

หมายเหตุ เปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3

ตารางที่ 12 ปริมาณโลหะหนักในแม่น้ำโขง

พารามิเตอร์	ค่าต่ำสุด-สูงสุด (mg/L)	มาตรฐาน (mg/L)	บริเวณที่มีปัญหา
แคดเมียม (Cd)	ND	≤0.005 ¹ , ≤0.05 ²	-
โครเมียม (Cr)	ND	≤0.05 ³	-
แมงกานีส (Mn)	<0.10	≤1	-
นิกเกิล (Ni)	ND	≤0.1	-
ตะกั่ว (Pb)	ND	≤0.05	-
สังกะสี (Zn)	<0.10	≤1	-
ทองแดง (Cu)	ND	≤0.1	-
สารหนู (As)	ND	≤0.01	-

หมายเหตุ (1) ¹ค่ามาตรฐานของแคดเมียม ไม่เกิน 0.005 mg/L กรณีน้ำที่มีความกระด้างไม่เกิน 100 mg/L
(2) ²ค่ามาตรฐานของแคดเมียม ไม่เกิน 0.05 mg/L กรณีน้ำที่มีความกระด้างเกินกว่า 100 mg/L
(3) ³ค่ามาตรฐานของโครเมียมเฮกซะวาเลนต์ (Cr⁶⁺) ไม่เกิน 0.05 mg/L แต่ผลการวิเคราะห์เป็น Total Cr ซึ่งรวมปริมาณ Cr ทั้งหมด
(4) ND คือ Not Detected หมายถึง ตรวจแล้วไม่พบค่าหรือมีค่าต่ำกว่าที่เครื่องมือจะตรวจวัดได้

คุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินสายรอง (ลำน้ำสาขา)

การติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน (ลำน้ำสาขา) ครั้งที่ 1 (เดือนพฤศจิกายน 2567) ได้ดำเนินการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน จำนวน 2 แหล่งน้ำ คือ ลำโดมใหญ่ และลำเซบาย โดยมีจุดตรวจวัดคุณภาพน้ำลำโดมใหญ่ จำนวน 3 จุดตรวจวัด และลำเซบาย จำนวน 2 จุดตรวจวัด รวมทั้งสิ้น 5 จุดตรวจวัด (ตารางที่ 13) จากการประเมินคุณภาพน้ำโดยรวม โดยใช้ค่าดัชนีคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน (Water Quality Index, WQI) พบว่า ลำเซบาย มีคุณภาพน้ำโดยรวมอยู่ในเกณฑ์ดี และลำโดมใหญ่ มีคุณภาพน้ำโดยรวม อยู่ในเกณฑ์พอใช้ (ตารางที่ 14 และตารางที่ 15)

ตารางที่ 13 จำนวนจุดตรวจวัดในแหล่งน้ำผิวดินสายรอง (ลำน้ำสาขา)

ลุ่มน้ำหลัก (รหัสลุ่มน้ำ)	ชื่อลุ่มน้ำสาขาย่อย (รหัสลุ่มน้ำย่อย)	แม่น้ำ	จังหวัด	จำนวนจุดตรวจวัด
ลุ่มน้ำมูล (05)	ลำโดมใหญ่ (0529)	ลำโดมใหญ่	อุบลราชธานี	3
	ลำเซบาย (0527)	ลำเซบาย	อำนาจเจริญ	1
			อุบลราชธานี	1
รวมทั้งหมด	2	2	2	5

ตารางที่ 14 คุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินสายรอง (ลำน้ำสาขา)

การตรวจวัด	เกณฑ์คุณภาพน้ำตามดัชนีคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน (ค่าเฉลี่ยคะแนน WQI)				
	ดีมาก (91-100)	ดี (71-90)	พอใช้ (61-70)	เสื่อมโทรม (31-60)	เสื่อมโทรมมาก (0-30)
ครั้งที่ 1 (พฤศจิกายน 2567)	-	ลำเซบาย ⁽⁸⁷⁾	ลำโดมใหญ่ ⁽⁶⁸⁾	-	-

หมายเหตุ ดัชนีคุณภาพน้ำผิวดิน (Water Quality Index : WQI) แสดงถึงสถานการณ์ของคุณภาพน้ำในภาพรวมโดยพิจารณาจากค่าคุณภาพน้ำ 5 พารามิเตอร์ ได้แก่ ออกซิเจนละลายน้ำ (DO) ความสกปรกในรูปของสารอินทรีย์ (BOD) แบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด (Total Coliform Bacteria :TCB) แบคทีเรียกลุ่มฟีคอลโคลิฟอร์ม (Fecal Coliform Bacteria :FCB) และแอมโมเนีย-ไนโตรเจน (NH₃-N) มีค่าคะแนนอยู่ระหว่าง 0 – 100 โดยจัดเกณฑ์คุณภาพน้ำเป็นดีมาก (คะแนน 91 – 100) ดี (คะแนน 71 – 90) พอใช้ (คะแนน 61 – 70) เสื่อมโทรม (คะแนน 31 – 60) และเสื่อมโทรมมาก (คะแนน 0 – 30)

ตารางที่ 15 แสดงจุดตรวจวัดคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินสายรอง (ลำน้ำสาขา) และค่าดัชนีคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน (WQI) รายจุดตรวจวัด

แม่น้ำ	จังหวัด	สถานี	ที่ตั้ง	คุณภาพน้ำ (WQI)
ลำโดมใหญ่	อุบลราชธานี	LD01	สะพานข้ามลำโดมใหญ่ ถ.สถิตนิมานกาล ต.โพธิ์ไทร อ.พิบูลมังสาหาร	พอใช้ ⁽⁶⁸⁾
		LD02	สะพานข้ามลำโดมใหญ่ ถนนเดชอุดม-บุญทริก ต.เมืองเดช อ.เดชอุดม	พอใช้ ⁽⁶⁷⁾
		LD03	ฝายยางบ้านท่าแสนคูณ ต.โดมประดิษฐ์ อ.น้ำยืน	พอใช้ ⁽⁶⁹⁾

แม่น้ำ	จังหวัด	สถานี	ที่ตั้ง	คุณภาพน้ำ (WQI)
ลำเซบาย	อุบลราชธานี	LSB01	สะพานบ้านท่าวารี ต.หัวดอน อ.เขื่องใน	ดี (85)
	อำนาจเจริญ ยโสธร	LSB02	ฝายน้ำปลัก ต.น้ำปลัก อ.เมือง จ.อำนาจเจริญ รอยต่อ อ.ป่าดัว จ.ยโสธร	ดี (89)

คุณภาพน้ำแม่น้ำสายรอง (ลำน้ำสาขา) รายแม่น้ำ

ลำโดมใหญ่

จากการตรวจวัดคุณภาพน้ำลำโดมใหญ่ ในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 3 จุด พบว่า มีคุณภาพน้ำโดยรวมจากการประเมินโดยใช้ค่าดัชนีคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน (WQI) อยู่ในเกณฑ์พอใช้ (มีค่า WQI เฉลี่ยเท่ากับ 68 คะแนน) ผลการประเมินคุณภาพน้ำที่สำคัญรายการพารามิเตอร์ โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 พบว่า

ค่าออกซิเจนละลายน้ำ (DO) มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 กำหนดค่าออกซิเจนละลายน้ำ ไม่ต่ำกว่า 4.0 มิลลิกรัมต่อลิตร ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำพบค่าออกซิเจนละลายน้ำ อยู่ในช่วง 5.5 – 6.2 มิลลิกรัมต่อลิตร เป็นไปตามมาตรฐานฯ ทุกจุด

ค่าความสกปรกในรูปของสารอินทรีย์ (BOD) มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 กำหนดค่าความสกปรกในรูปของสารอินทรีย์ ไม่เกินกว่า 2.0 มิลลิกรัมต่อลิตร ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำพบค่าความสกปรกในรูปของสารอินทรีย์ อยู่ในช่วง 1.3 – 1.8 มิลลิกรัมต่อลิตร เป็นไปตามมาตรฐานฯ ทุกจุด

แบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด (TCB) มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 กำหนดค่าแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด ไม่เกินกว่า 20,000 เอ็ม.พี.เอ็น. ต่อ 100 มิลลิลิตร ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำพบค่าแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด อยู่ในช่วง 1,300 – 2,300 เอ็ม.พี.เอ็น. ต่อ 100 มิลลิลิตร เป็นไปตามมาตรฐานฯ ทุกจุด

แบคทีเรียกลุ่มฟิคอลโคลิฟอร์ม (FCB) มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 กำหนดค่าแบคทีเรียกลุ่มฟิคอลโคลิฟอร์ม ไม่เกินกว่า 4,000 เอ็ม.พี.เอ็น. ต่อ 100 มิลลิลิตร ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำพบค่าแบคทีเรียกลุ่มฟิคอลโคลิฟอร์ม อยู่ในช่วง 220 – 330 เอ็ม.พี.เอ็น. ต่อ 100 มิลลิลิตร เป็นไปตามมาตรฐานฯ ทุกจุด

แอมโมเนียไนโตรเจน (NH₃-N) มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 กำหนดค่าแอมโมเนียไนโตรเจน ไม่เกินกว่า 0.5 มิลลิกรัมต่อลิตร ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำ พบค่าแอมโมเนียไนโตรเจน อยู่ในช่วง 0.25 – 0.31 มิลลิกรัมต่อลิตร เป็นไปตามมาตรฐานฯ ทุกจุด (ตารางที่ 16)

สำหรับโลหะหนักในพารามิเตอร์ที่ตรวจวัดทุกจุด พบว่ามีค่าเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินกำหนด (ตารางที่ 17)

ตารางที่ 16 คุณภาพน้ำลำโดมใหญ่

แหล่งน้ำ	ค่าต่ำสุด-สูงสุด					บริเวณที่พบคุณภาพน้ำไม่เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3
	ค่าร้อยละที่เป็นไปตามมาตรฐานแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 (จำนวนการตรวจที่ได้มาตรฐาน/จำนวนการตรวจทั้งหมด)					
	DO (mg/L)	BOD (mg/L)	TCB (MPN/100ml)	FCB (MPN/100ml)	NH ₃ -N (mg/L)	
ลำโดมใหญ่	5.5-6.2 100% (3/3)	1.3-1.8 100% (3/3)	1,300-2,300 100% (3/3)	220-330 100% (3/3)	0.25-0.31 100% (3/3)	-
มาตรฐาน	≥4.0	≤2.0	≤20,000	≤4,000	<0.50	

หมายเหตุ เปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3

ตารางที่ 17 ปริมาณโลหะหนักในแม่น้ำลำโดมใหญ่

พารามิเตอร์	ค่าต่ำสุด-สูงสุด (mg/L)	มาตรฐาน (mg/L)	บริเวณที่มีปัญหา
แคดเมียม (Cd)	ND	≤0.005 ^ก , ≤0.05 ^ข	-
โครเมียม (Cr)	ND	0.05 ^ค	-
แมงกานีส (Mn)	<0.10 - 0.20	≤1	-
นิกเกิล (Ni)	ND	≤0.1	-
ตะกั่ว (Pb)	ND	≤0.05	-
สังกะสี (Zn)	<0.10	≤1	-
ทองแดง (Cu)	ND	≤0.1	-
สารหนู (As)	ND	≤0.01	-

หมายเหตุ (1) ^ก ค่ามาตรฐานของแคดเมียม ไม่เกิน 0.005 mg/L กรณีน้ำที่มีความกระด้างไม่เกิน 100 mg/L

(2) ^ข ค่ามาตรฐานของแคดเมียม ไม่เกิน 0.05 mg/L กรณีน้ำที่มีความกระด้างเกินกว่า 100 mg/L

(3) ^ค ค่ามาตรฐานของโครเมียมเฮกซะวาเลนต์ (Cr⁶⁺) แต่ผลการวิเคราะห์เป็น Total Cr ซึ่งรวมปริมาณ Cr ทั้งหมด

(4) ND คือ Not Detected หมายถึง ตรวจแล้วไม่พบค่าหรือมีค่าต่ำกว่าที่เครื่องมือจะตรวจวัดได้

ลำเซบาย

จากการตรวจวัดคุณภาพน้ำลำเซบาย ในพื้นที่จังหวัดอำนาจเจริญ จำนวน 1 จุด และในพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน 1 จุด พบว่า มีคุณภาพน้ำโดยรวมจากการประเมินโดยใช้ค่าดัชนีคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน (WQI) อยู่ในเกณฑ์ดี (มีค่า WQI เฉลี่ย เท่ากับ 87 คะแนน) ผลการประเมินคุณภาพน้ำที่สำคัญรายพารามิเตอร์ โดยใช้เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 พบว่า

ค่าออกซิเจนละลายน้ำ (DO) มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 กำหนดค่าออกซิเจนละลายน้ำ ไม่ต่ำกว่า 4.0 มิลลิกรัมต่อลิตร ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำพบค่าออกซิเจนละลายน้ำ อยู่ในช่วง 6.2– 6.3 มิลลิกรัมต่อลิตร เป็นไปตามมาตรฐานฯ ทุกจุด

ค่าความสกปรกในรูปของสารอินทรีย์ (BOD) มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 กำหนดค่าความสกปรกในรูปของสารอินทรีย์ ไม่เกินกว่า 2.0 มิลลิกรัมต่อลิตร ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำพบค่าความสกปรกในรูปของสารอินทรีย์ อยู่ในช่วง 0.2 – 0.4 มิลลิกรัมต่อลิตร เป็นไปตามมาตรฐานฯ ทุกจุด

แบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด (TCB) มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 กำหนดค่าแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด ไม่เกินกว่า 20,000 เอ็ม.พี.เอ็น. ต่อ 100 มิลลิลิตร ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำพบว่าทุกจุดตรวจวัดมีค่าแบคทีเรียกลุ่มโคลิฟอร์มทั้งหมด เท่ากับ 2,210 เอ็ม.พี.เอ็น. ต่อ 100 มิลลิลิตร และมีค่าเป็นไปตามมาตรฐานฯ ทุกจุด

แบคทีเรียกลุ่มฟีคอลโคลิฟอร์ม (FCB) มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 กำหนดค่าแบคทีเรียกลุ่มฟีคอลโคลิฟอร์ม ไม่เกินกว่า 4,000 เอ็ม.พี.เอ็น. ต่อ 100 มิลลิลิตร ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำพบว่าทุกจุดตรวจวัดมีค่าแบคทีเรียกลุ่มฟีคอลโคลิฟอร์ม เท่ากับ 170 เอ็ม.พี.เอ็น. ต่อ 100 มิลลิลิตร และมีค่าเป็นไปตามมาตรฐานฯ ทุกจุด

แอมโมเนียไนโตรเจน (NH₃-N) มาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 กำหนดค่าแอมโมเนียไนโตรเจน ไม่เกินกว่า 0.5 มิลลิกรัมต่อลิตร ผลการตรวจวิเคราะห์คุณภาพน้ำ พบค่าแอมโมเนียไนโตรเจน อยู่ในช่วง 0.08 – 0.19 มิลลิกรัมต่อลิตร เป็นไปตามมาตรฐานฯ ทุกจุด (ตารางที่ 18)

สำหรับโลหะหนักในพารามิเตอร์ที่ตรวจวัดทุกจุด พบว่ามีค่าเป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินกำหนด (ตารางที่ 19)

ตารางที่ 18 คุณภาพน้ำลำเซบาย

แหล่งน้ำ	ค่าต่ำสุด-สูงสุด					บริเวณที่พบคุณภาพน้ำไม่เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3
	ค่าร้อยละที่เป็นไปตามมาตรฐานแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 (จำนวนการตรวจวัดที่ได้มาตรฐาน/จำนวนการตรวจวัดทั้งหมด)					
	DO (mg/L)	BOD (mg/L)	TCB (MPN/100ml)	FCB (MPN/100ml)	NH ₃ -N (mg/L)	
ลำโคมใหญ่	6.2-6.3 100% (2/2)	0.2-0.4 100% (2/2)	2,210 100% (2/2)	170 100% (2/2)	0.08-0.19 100% (2/2)	-
มาตรฐาน	≥4.0	≤2.0	≤20,000	≤4,000	<0.50	

หมายเหตุ เปรียบเทียบกับค่ามาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3

ตารางที่ 19 ปริมาณโลหะหนักในแม่น้ำลำเซบาย

พารามิเตอร์	ค่าต่ำสุด-สูงสุด (mg/L)	มาตรฐาน (mg/L)	บริเวณที่มีปัญหา
แคดเมียม (Cd)	ND	≤0.005 ¹⁾ , ≤0.05 ²⁾	-
โครเมียม (Cr)	ND	0.05 ³⁾	-
แมงกานีส (Mn)	<0.10 - 0.14	≤1	-
นิกเกิล (Ni)	ND	≤0.1	-
ตะกั่ว (Pb)	ND	≤0.05	-
สังกะสี (Zn)	<0.10	≤1	-
ทองแดง (Cu)	ND	≤0.1	-
สารหนู (As)	ND	≤0.01	-

หมายเหตุ (1) ¹⁾ ค่ามาตรฐานของแคดเมียม ไม่เกิน 0.005 mg/L กรณีน้ำที่มีความกระด้างไม่เกิน 100 mg/L

(2) ²⁾ ค่ามาตรฐานของแคดเมียม ไม่เกิน 0.05 mg/L กรณีน้ำที่มีความกระด้างเกินกว่า 100 mg/L

(3) ³⁾ ค่ามาตรฐานของโครเมียมเฮกซะวาเลนต์ (Cr⁶⁺) แต่ผลการวิเคราะห์เป็น Total Cr ซึ่งรวมปริมาณ Cr ทั้งหมด

(4) ND คือ Not Detected หมายถึง ตรวจแล้วไม่พบค่าหรือมีค่าต่ำกว่าที่เครื่องมือจะตรวจวัดได้

สรุปบริเวณที่มีปัญหาคุณภาพน้ำ และแนวทางการแก้ไข

จากการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินแม่น้ำสายหลักและสายรอง ครั้งที่ 1 (เดือนพฤศจิกายน 2567) สามารถสรุปบริเวณที่มีปัญหาคุณภาพน้ำ และสรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำโดยรวมตามประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษ ได้ดังนี้ (ตารางที่ 20)

ตารางที่ 20 สรุปจุดตรวจวัดที่คุณภาพน้ำไม่เป็นไปตามมาตรฐานคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินประเภทที่ 3 หรือประเภทแหล่งน้ำผิวดินที่กำหนดตามประกาศกรมควบคุมมลพิษ

บริเวณที่พบปัญหา คุณภาพน้ำ*	คุณภาพน้ำที่ไม่ได้ตามมาตรฐาน คุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินที่กำหนด ตามประกาศกรมควบคุมมลพิษ	แหล่งกำเนิดมลพิษ/ แนวทางการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำ
แม่น้ำชี		
- จุดตรวจวัด CI01 บ้านจวนตะโนน ต.หนองบ่อ อ.เมือง จ.อุบลราชธานี	- ความสกปรกในรูปของสารอินทรีย์ (BOD)	แหล่งกำเนิดมลพิษ : ชุมชน และพื้นที่การเกษตร แนวทางการแก้ไข : 1. ส่งเสริมให้ประชาชนมีการจัดการน้ำเสียตั้งแต่ต้นทาง โดย การติดตั้งถังดักไขมัน หรือระบบบำบัดน้ำเสียแบบติดกับที่ (Onsite Treatment) รวมทั้ง ดำเนินการควบคุม กำกับ และ บังคับการแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำที่ตั้งอยู่ในเขตชุมชน ให้มีการจัดการมลพิษเป็นไปตามมาตรฐานควบคุมการระบายน้ำทิ้งที่กฎหมายกำหนด ก่อนระบายออกสู่สิ่งแวดล้อม 2. ส่งเสริมให้ความรู้ในเรื่องแนวปฏิบัติที่ดีทางการเกษตรตามหลัก Good Agricultural Practices (GAP) เพื่อลดการชะล้างหน้าดิน สารเคมี และเศษวัสดุพืชลงสู่แหล่งน้ำ 3. ผลักดันให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ยังไม่มีระบบบำบัดน้ำเสียรวมชุมชน ศึกษาความเหมาะสม และ ออกแบบบทรายละเอียดระบบรวบรวมและบำบัดน้ำเสียในพื้นที่ตนเอง
- จุดตรวจวัด CI02 สะพานบ้านธาตุน้อย ต.ธาตุน้อย อ.เขื่องใน จ.อุบลราชธานี	- ความสกปรกในรูปของสารอินทรีย์ (BOD)	
- จุดตรวจวัด CI03 สะพานบ้านฟ้าหยาด ต.ฟ้าหยาด อ.มหาชนะชัย จ.ยโสธร	- ความสกปรกในรูปของสารอินทรีย์ (BOD)	
- จุดตรวจวัด CI04 สะพานบ้านบ่อสำราญ ต.สำราญ อ.เมือง จ.ยโสธร	- ความสกปรกในรูปของสารอินทรีย์ (BOD)	

บริเวณที่พบปัญหา คุณภาพน้ำ*	คุณภาพน้ำที่ไม่ได้ตามมาตรฐาน คุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดินที่กำหนด ตามประกาศกรมควบคุมมลพิษ	แหล่งกำเนิดมลพิษ/ แนวทางแก้ไขปัญหามลพิษ
แม่น้ำโขง		
- จุดตรวจวัด NK01 โรงเรียนบ้านเวินบึก ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม จ.อุบลราชธานี	- ความสกปรกในรูปของสารอินทรีย์ (BOD)	แหล่งกำเนิดมลพิษ : ชุมชน ตลาด ร้านอาหารริมน้ำ และพื้นที่การเกษตร แนวทางแก้ไข : 1. จัดทำแผนลดผลกระทบด้าน มลพิษทางน้ำที่เกิดจากกิจการ หรือสถานประกอบการขนาดเล็ก ที่อยู่ริมน้ำ โดยบูรณาการความ ร่วมมือในการติดตามตรวจสอบ แหล่งกำเนิดมลพิษร่วมกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อควบคุม กิจการหรือสถานประกอบการ ขนาดเล็กให้มีการจัดการน้ำเสีย ตั้งแต่ต้นทาง
- จุดตรวจวัด NK02 ร้านอาหาร NAVY ต.นาแก อ.เขมราฐ จ.อุบลราชธานี	- ความสกปรกในรูปของสารอินทรีย์ (BOD)	2. ส่งเสริมให้ประชาชนมีการ จัดการน้ำเสียตั้งแต่ต้นทาง โดย การติดตั้งถังดักไขมัน หรือ ระบบบำบัดน้ำเสียแบบติดกับที่ (Onsite Treatment) 3. ส่งเสริมให้ความรู้ในเรื่อง แนวปฏิบัติที่ดีทางการเกษตร ตามหลัก Good Agricultural Practices (GAP) เพื่อลดการ ชะล้างหน้าดิน สารเคมี และ เศษวัสดุพืชลงสู่แหล่งน้ำ 4. ผลักดันให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่นที่ยังไม่มีระบบบำบัด น้ำเสียรวมชุมชน ศึกษาความ เหมาะสมและออกแบบ รายละเอียดระบบรวบรวมและ บำบัดน้ำเสียในพื้นที่ตนเอง
- จุดตรวจวัด NK03 ด้านหลังเทศบาลตำบลชานุมาน ต.ชานุมาน อ.ชานุมาน จ.อำนาจเจริญ	- ความสกปรกในรูปของสารอินทรีย์ (BOD)	
- จุดตรวจวัด NK04 บ้านบุงอุทัย ต.นาสีนวน อ.เมือง จ.อำนาจเจริญ	- ความสกปรกในรูปของสารอินทรีย์ (BOD)	

แนวทางการบริหารจัดการคุณภาพน้ำโดยรวมตามประเภทแหล่งกำเนิดมลพิษทางน้ำ

จากการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินแม่น้ำสายหลักและสายรอง ครั้งที่ 1 (เดือนพฤศจิกายน 2567) พบว่ามีคุณภาพน้ำโดยรวมอยู่ในเกณฑ์พอใช้ถึงดี แต่อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดกระบวนการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำอย่างยั่งยืน และยกระดับคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดินให้ดีขึ้น จึงมีแนวทางการฟื้นฟูคุณภาพน้ำในแหล่งน้ำผิวดิน แยกตามประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษ ดังนี้ (ตารางที่ 21)

ตารางที่ 21 สรุปแนวทางการแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำโดยรวม ตามประเภทของแหล่งกำเนิดมลพิษ

แหล่งกำเนิดมลพิษ	แนวทางการฟื้นฟูคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน
(1) การเลี้ยงสัตว์	(1.1) ผู้ประกอบการเลี้ยงสัตว์ ได้แก่ ฟาร์มสุกร และปลากระชัง ควรประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสะอาด เพื่อป้องกันและลดมลพิษที่จะปนเปื้อนลงสู่แหล่งน้ำ
	(1.2) ผู้ประกอบการเลี้ยงสุกร จะต้องมียุทธศาสตร์บำบัดน้ำเสียที่มีประสิทธิภาพ โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องกำกับและบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด
	(1.3) ผู้ประกอบการเลี้ยงปลากระชัง จะต้องปฏิบัติตามแนวทางการเลี้ยงปลากระชังที่เหมาะสม และจะต้องดูแลรักษาสภาพกระชัง โดยการเก็บกากตะกอนและตักเศษอาหารส่วนเกินอย่างสม่ำเสมอ
(2) การเกษตรกรรม	(2.1) เกษตรกรควรควบคุมการใช้สารเคมีกำจัดศัตรูพืชให้ถูกต้องและเหมาะสมตามหลักวิชาการ เพื่อลดการใช้สารเคมีมากเกินไปจนความจำเป็น และส่วนราชการที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนมาใช้วิธีการกำจัดศัตรูพืชด้วยวิธีธรรมชาติ เช่น การใช้สมุนไพรที่มีฤทธิ์ป้องกันและกำจัดศัตรูพืชแทน
	(2.2) ส่งเสริมให้เกษตรกรทำการเกษตรในวิธีการที่เหมาะสมเพื่อลดการชะล้างพังทลายของหน้าดินลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ รวมทั้งสนับสนุนให้มีการจัดตั้งกลุ่มเกษตรกรตัวอย่างเพื่อเป็นแบบอย่างในการทำการเกษตรที่ได้มาตรฐาน
	(2.3) เกษตรกรควรใช้ปุ๋ยหรือให้ธาตุอาหารพืชในปริมาณที่เหมาะสม ไม่มากเกินไปจนความต้องการของพืช เพื่อลดการชะล้างลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ
(3) อุตสาหกรรม	(3.1) ผู้ประกอบการอุตสาหกรรมกำหนดนโยบายลดการใช้น้ำและลดการเกิดน้ำเสียโดยไม่ระบายน้ำเสียหรือมลพิษของสู่ภายนอก (Zero Discharge) รวมทั้งนำน้ำที่ผ่านกระบวนการบำบัดและปรับสภาพเรียบร้อยแล้วมาใช้ในกระบวนการผลิตอื่น ๆ หรือใช้ประโยชน์ในพื้นที่การเกษตร
	(3.2) ผู้ประกอบการจะต้องควบคุมการระบายน้ำทิ้งตามกฎหมายที่กำหนด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง/เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ จะต้องติดตามตรวจสอบ กำกับดูแล และบังคับใช้กฎหมายในการควบคุมการระบายน้ำทิ้งของโรงงานอุตสาหกรรม อย่างเคร่งครัด

แหล่งกำเนิดมลพิษ	แนวทางการฟื้นฟูคุณภาพน้ำแหล่งน้ำผิวดิน
	(3.3) ส่งเสริมบทบาทชุมชนในการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำทิ้งและการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมโรงงาน เพื่อลดความขัดแย้งกับชุมชนรอบข้าง (3.4) ผู้ประกอบการควรมีการติดตามตรวจสอบคุณภาพน้ำที่ผ่านการบำบัดอย่างต่อเนื่อง และรีบแก้ไขปัญหาทันทีเมื่อคุณภาพน้ำมีแนวโน้มจะเกินมาตรฐานและควรจัดทำแผนปฏิบัติการเหตุฉุกเฉินด้านน้ำเสีย เพื่อเฝ้าระวังและควบคุมไม่ให้น้ำเสียรั่วไหลออกสู่ภายนอกโรงงาน
(4) ชุมชน	(4.1) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนดเทศบัญญัติให้บ้านเรือนและอาคารติดตั้งถังดักไขมันและระบบบำบัดน้ำเสียสำหรับบ้านเรือนอาคาร หรือตลาดสด และจัดทำแผนลดผลกระทบด้านมลพิษทางน้ำที่เกิดจากกิจการหรือสถานประกอบการขนาดเล็ก โดยบูรณาการความร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควบคุมกิจการหรือสถานประกอบการขนาดเล็กให้มีการจัดการน้ำเสียตั้งแต่ต้นทาง รวมทั้งควบคุมไม่ให้มีการทิ้งกองเศษขยะจากแหล่งชุมชนบริเวณริมน้ำ (4.2) ผลักดันให้มีการจัดสร้างระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนในพื้นที่วิกฤติซึ่งมีชุมชนขนาดใหญ่ โดยจะต้องมีการเชื่อมต่อรวบรวมน้ำเสียจากบ้านเรือนเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียชุมชนให้ครอบคลุมพื้นที่รับบริการ (4.3) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดสรรงบประมาณเพื่อจัดเตรียมอุปกรณ์ในการฟื้นฟูคุณภาพน้ำเบื้องต้น ในกรณีเกิดเหตุฉุกเฉินด้านคุณภาพน้ำ เช่น เครื่องพ่นอากาศ หรือกังหันน้ำ ช่วยเพิ่มปริมาณออกซิเจนละลายน้ำ (4.4) ดำเนินกิจกรรมการฟื้นฟูคุณภาพน้ำโดยภาครัฐ และส่งเสริมให้มีเครือข่ายภาคประชาชนในการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำเพื่อร่วมกำหนดมาตรการเฝ้าระวัง ควบคุม และแก้ไขปัญหาคุณภาพน้ำในพื้นที่ (4.5) เจ้าพนักงานควบคุมมลพิษ ดำเนินการติดตาม ตรวจสอบ กำกับดูแล และบังคับใช้กฎหมายในการควบคุมการระบายน้ำทิ้งของแหล่งกำเนิดมลพิษ อย่างเคร่งครัด